

ÕIGUSAKTID, NORMID, ÕPPEKAVA

M eetmete tõhususe ja vajadustele vastavuse tagamiseks koostati projekti raames ülevaade osalevate riikide õigusaktidest, normidest ja õppekavadest.

■ Esmamulje põhjal põhinevad kõigi nelja riigi haridussüsteemid hästi korraldatud riiklikel õigusaktidel, mis vastavad rahvusvaheliste haridusorganisatsioonide soovitudele. Katseprojekti käsitlemiseks valitud teemad – kodanikuharidus, digiteabe hindamise oskuste arendamine, kriitiline analüüs ja IKT kasutamine – olid kõigi nelja riigi õigussüsteemides väga tähtsal kohal.

VALGEVENE

■ Õpilastes meediast ja suhtlusvõrgustikest pärit teabe hindamiseks vajalikud väärtused, eesmärgid ja normid on kindlaks määratud Valgevene Vabariigi põhiseaduses, Valgevene Vabariigi haridusseaduses, Valgevene Vabariigi lapse õiguste seaduses, teabe digiteerimise ja andmekaitse seaduses, Valgevene Vabariigi riikliku noorsoopoliitika seaduses, kuritegude ennetamise põhimõtete seaduses, laste hülgamise ja noorte kuritegevuse ennetamise seaduses, kriminaalkodeksis, haldusõiguserikumiste kodeksis ning Valgevene Vabariigi laste ja noorte elukestva õppe kontseptsioonis.

■ Õpilaste kommunikatsiooni- ja infopädevuste arendamine toimub nii klassis kui ka haridusasutuste klassivälises tegevuses. Teise taseme haridusasutustes arendatakse õpilaste pädevusi sellistes õppeainetes nagu infotehnoloogia (6.–11. klass), sissejuhatus kooliellu (1.–4. klass), inimene ja maailm (1.–4. klass), ühiskonnaõpetus (9.–11. klass), maailma ajalugu (5.–11. klass) ning valikained ohutuspõhimõtted (2.–9. klass).

■ Kutse- ja keskeriharidusasutustes kujundatakse ja arendatakse õpilaste vajalikke pädevusi sellistes ainetes nagu infotehnoloogia, ühiskonnaõpetus, maailma ajalugu ja õiguse alused.

■ Lisaks pakutakse Valgevene haridusasutustes õpilastele mitmeid klassivälise tegevuse võimalusi ja programme.

GRUUSIA

■ Üldharidusseaduse ja Gruusia riiklike hariduseesmärkide dokumendi kõrval on Gruusia koolisüsteemi põhiliseks õiguslikuks aluseks riiklik õppekava. Riiklikus õppekavas määratletud põhipädevuste seas on tähtsal kohal meedia- ja digikirjaoskus. Praegu tegeletakse Gruusia riikliku õppekava muutmisega, mille käigus tahetakse muude prioriteetsete valdkondade kõrval suurendada ka digikirjaoskuse osa. Digikirjaoskuse põhipädevus eeldab internetist saadava teabega töötamise oskust, suhtlusvõrgustikes käitumise oskust ja oma sõnavabaduse kasutamist. Üks peamisi digikirjaoskuse eesmärke on digitaalne kodakondsus, mille all peetakse silmas seda, et haridussüsteem valmistaks ette kõlbelisi ja seadusekuulekaid kodanikke, kellel on tehnoloogia tõhusaks kasutamiseks vajalikud oskused. Suurt tähtsust omistatakse sellele, et õpilaste digitaalset kirjaoskust arendatakse paljude eri õppeainete, mitte ainult ühe aine kaudu. Selle eesmärk on kujundada õpilastes järgmisi oskusi:

- mõistmine,
- teabevahetus,
- analüütiline mõtlemine,
- sünteetiline mõtlemine,
- loominguline mõtlemine,
- kriitiline mõtlemine.

■ Lisaks riikliku õppekava muutmisele ja täpsustamisele on 2015. aastal kavas ka õpetajate üldise kutsestandardi muutmine nii, et see kajastaks kõiki riiklikus õppekavas ette nähtud põhipädevusi. Lisaks muudele olulistele muudatustele määratletakse veelgi täpsemalt, sihipärasemalt ja resolootsemalt iga õpetaja otsene vastutus õpilaste kirjaoskuse, meediakirjaoskuse, digikirjaoskuse, kriitilise ja loova mõtlemise, sotsiaalse pädevuse jne arendamise eest oma aines.

■ Lisaks riiklikule õppekavale ja kutsestandarditele on Gruusia koolide jaoks oluliseks regulatiivdokumendiks

ka eetikakoodeksid.

■ Õpetajate, koolijuhtide ja õpilaste eetikakoodeksid on koostatud kolme sõltumatu dokumendina, mis aitavad luua koolis soodsat töö- ja õpikeskkonda. Need on esitatud soovitude kujul eesmärgiga kaitsta õpilaste, õpetajate ja koolijuhtide õigusi ning vältida koolides poliitilist ja usulist propagandat ning igasugust vägivalda ja diskrimineerimist. Tuleb märkida, et eetikakoodeksite koostamises osalesid aktiivselt nii õpilased, õpetajad kui ka koolijuhid.

■ Lisaks eespool nimetatud dokumentidele tuleks rõhutada, et 2014. aastal võttis Gruusia parlament vastu diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise seaduse. See seadus on üks põhilisi õigusakte, mis toetab diskrimineerimise ennetamist ja likvideerimist koolides, ühiskondlikes asutustes ja avalikkuses tervikuna.

LEEDU

■ Leedu keskkooli üldistes õppekavades ja üldharidusstandardites rõhutatakse vajadust arendada õpilaste teabeanalüüsi oskust. Sellest tuleneb ka vajadus käsitleda hariduses massimeediast saadava teabe analüüsi. Nimetatud standardites tuuakse eraldi valdkonnana välja ühiskonnaõpetus. Seda peetakse üldise harituse lahutamatuks osaks, mis põhineb ajaloolistel ja geograafilistel teadmistel, mis saadakse keskkonna-, riigi-, ökoloogia-, majandus- ja kodanikuõppes. Sellegipoolest ei ole massimeediat eraldi välja toodud ühe valdkonnana, mida koolis tuleb analüüsida. Üldhariduse õppekavade ja üldharidusstandardite kohaselt on eesmärk arendada „oskust koguda teavet elukeskkonna kohta lihtsatest kättesaadavatest teabeallikatest, omandada ja mõista uut teavet ning kasutada saadud teadmisi ja kogemusi parimal võimalikul moel“.

■ Leedus korraldavad mõned koolid õpilastele lisatunde, mille eesmärk on tutvustada noortele meediasisu analüüsi põhimõtteid ning uurida, kuidas saaks sama sisu edastada erinevate meediakanalite kaudu (nt televisioon, trükiajakirjandus, raadio ja võrgumeedia). Arvatakse, et sellised tunnid aitavad saavutada üldhariduse õppekavas määratud eesmärki, milleks on õpilaste analüütilise mõtlemise ja kriitilise hindamise oskuste arendamine. Tuleb märkida, et õpilastele massimeedia tegevust tutvustavad tunnid on vabatahtlikud ega kuulu teise taseme hariduse kohustusliku programmi hulka.

■ Leedus kehtiv õiguslik raamistik tagab alaealiste kaitse ebasoovitava või eksitava teabe eest. Täpsemalt reguleerivad seda valdkonda alaealiste avaliku teabe kahjuliku mõju eest kaitsmise seadus, avaliku teabe seadus ja reklaamiseadus. Paraku ei jagata keskkoolides kõigile õpilastele ühtsetel alustel teavet nimetatud seaduste sätete kohta. Selle tagajärjel ei ole kõik õpilased teadlikud oma õigustest ja kohustustest küberruumis. Leedu Vabariigi tsiviiliseadustikus on ette nähtud võimalus, et isikud saavad oma au ja väärikust kohustuslikult kaitsta ning nõuda nii materiaalse kui ka mittemateriaalse kahju hüvitamist.

■ Lisaks peavad massimeediasse sisu loovad õpilased teadma, et küberruumis on seadusega keelatud igasugune käitumine, millega õhutatakse viha mis tahes rahvuse, rassi, etnilise, usulise või muu rühma vastu ning selliste tegude eest võetakse vastutusele Leedu Vabariigi karistusseadustiku artikli 170 alusel.

■ Leedu avaliku teabe kvaliteet on tagatud avaliku teabe seadusega, alaealiste avaliku teabe kahjuliku mõju eest kaitsmise seadusega ning muude riigis kehtestatud õigusaktidega, samuti Leedu ajakirjanduseetikakoodeksiga. Reklaamieetika on reguleeritud Leedu Vabariigi reklaamitootjate toimimisjuhendiga. Samas võivad avalikku teavet olenevalt selle sisust hinnata ka riigi tarbijakaitseamet, võrdõigusvoliniku büroo, vabatahtlik sõltumatu ühendus Leedu reklaamibüroo ja kohtud.

VENE FÖDERATSIOON

■ Vene Föderatsiooni noore põlvkonna hariduse aluseks on demokraatlike kodanikuõiguste traditsioon ning see on nii valitsuse kui ka ühiskonna jaoks oluline eesmärk. Hariduspoliitika aluseks on järgmised dokumendid:

- Vene Föderatsiooni konstitutsioon,
- Vene Föderatsiooni riiklik haridusseadus.

■ Vene Föderatsiooni konstitutsioonis deklareeritakse, et riigi esmane kohustus on austada ja kaitsta

inimõigusi. Vene Föderatsiooni uues riiklikus haridusseaduses määratakse kindlaks järgmised hariduspoliitika põhimõtted:

- humanistlik haridus;
- inimeste elu ja tervise prioriteetsus;
- üksikisiku õigused ja vabadused;
- eneseväärikus, kohusetunne, kodanikuõigused, patriotism, vastutustunne, õiguskultuur, keskkonnahoid;
- ühtne haridusruum kogu Vene Föderatsiooni territooriumil;
- mitmerahvuselise riigi rahvuslik-kultuuriliste eripärade ja traditsioonide kaitse ja arendamine.

Demokraatliku kodanikkonna kasvatamiseks on väga oluline riiklik haridusalgatus „Meie uus kool”. Selles algatuses kirjeldatakse riigi hariduspoliitika põhisuundi ja -tunnuseid. Uue elukestva õppe süsteemi põhitunnuseks on „lisaks teadmuse- ja tehnoloogiasuundele ka loova pädevuse ja ümberõppevalmiduse kujundamine”. Selle abil on võimalik edukalt arendada selliseid kodanikuühiskonna liikme omadusi nagu aktiivsus, algatusvõime, valmidus kultuuridevaheliseks dialoogiks, loov mõtlemine ja innovaatiliste lahenduste leidmine, austus riigi ajaloo ja ajalooliste traditsioonide vastu, püüd riiki arendada.

Tänaseks on kogu Venemaa haridussüsteemis kasutusele võetud uus riiklik haridusstandard. Riiklik haridusstandard lisati riigi hariduspoliitikasse innovaatilise algatusena seoses üldiste probleemidega mitmekultuurilisuse, äärmusluse ja fundamentalismi valdkonnas, samuti seoses kaasava demokraatiaga, majanduses kasvava konkurentsiga jne.

Oluline on märkida, et keskvalitsuse tegevus kodanikuhariduse õiguslikuks reguleerimiseks on innustanud ka regioone looma kodanikuhariduse jaoks õiguslikku alust. Kooskõlas riiklike õigusaktide ja kodanikuhariduse arendamise normatiivse alusega on mitmetes Vene Föderatsiooni regioonides vastu võetud erinevaid õigusakte, kontseptsioone ja programme. Õigusakte on vastu võetud ka kohalike omavalitsuste tasandil. Seega hõlmab Vene Föderatsiooni kodanikuhariduse poliitika keskvalitsuse, regioonide ja omavalitsuste tasandil heaks kiidetud normdokumente.

Kodanikuhariduses pööratakse suurt tähelepanu internetitehnoloogiatele. Koolide õppekeskkond liigub kiiresti internetiseerumise suunas. Interneti kasutamine hariduslikul eesmärgil võimaldab kujundada kasuliku meetodi õpilaste sotsialiseerimiseks, valmistada neid ette praktiliste probleemide lahendamiseks ja „virtuaalse” suhtluskeskkonna valimiseks. Samuti võimaldab see täiendavaid ja aktuaalse sisuga õppematerjale oluliselt paremini nähtavaks ja kättesaadavaks teha, kontrollida arvutipõhiste testidega õpilaste teadmisi või ettevalmistust lõpueksamiks, toetada õpetajate tööd tunnikavade ettevalmistamisel jne.

ÕPETAJAKOOLITUSE PROGRAMMID, ERIALARESSURSID

Ülevaade osalenud riikide õigusaktidest näitab, et haridusprotsessi riskide puudumist ja õiges suunas liikumist ei saa tagada ainult hästi sõnastatud õigusdokumentidega, milles oluline sisu on selgelt esile toodud. Selleks et hariduse õiguslik raamistik ei jääks vaid formaalseks dokumendiks, mille mõju ei ulatu kaugemale selle passiivsest läbi lugemisest, peab õppeprotsessi juhatav õpetaja olema varustatud vajalike oskustega ning suutma juhatada õpilasi soovitud tulemuse saavutamiseks vajalikus suunas.

Katseprojektis osalenud neli partnerriiki pööravad suurt tähelepanu õpetajate täiendusõppele ning peavad seda põhivahendiks, mis tagab, et õpilased omandavad erinevaid oskusi. Sellega seoses uuriti iga riigi täiendusõppe programmide asjakohasust projekti põhiteemade valguses.

VALGEVENE

Siin pööratakse õpetajate täiendusõppe programmidele ja koolituskursustele eriti suurt tähelepanu. Diplomijärgse hariduse akadeemia pakub haridusjuhtidele ja spetsialistidele täiendus- ja ümberõppe võimalusi valdkondades, mis on seotud haridusasutuste ja meedia vastastikuste suhetega.

Süvendatud statsionaarset ja kaugõpet pakutakse järgmistel teemadel:

- „Tänapäeva infotehnoloogia tõhus kasutamine õppetegevustes”
- „Õpetajate ja õpilaste meediakirjaoskuse kujundamine”

- „Pilveteenused ja e-ressursid õpetajatöö praktikas“
- „Haridusprotsessis osalejate kriitilise mõtlemise arendamise meetodid“
- „Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamine mitmekultuurilises haridusprotsessis“
- „Haridusprotsessis osalejate kultuuridevahelise pädevuse kujundamine“
- „Eripalgelise koosseisuga rühmade kaugõppe korraldamise meetodid“
- „Õppemeetodi „noored noortele“ rakendamine haridusasutustes“
- „Internetiressursid agressiivsete laste ja noorukite sotsiaalsühholoogiliseks toetamiseks“
- „Ühiskondlikult ohustatud õpilaste sotsiaalse lõimimise ja kohanemise tõhustamine“
- „Õiguslik ja teaduslik-metodoloogiline tugi ja teave sisserändajate ja pagulaste perest pärit laste õiguste ja seaduslike huvide kaitsele suunatud tegevuste toetamiseks“

■ Ümberõppekursustel osalevad õpetajad saavad kasutada võrgumänge, mis annavad esmase ülevaate interneti ülesehitusest, seal töötamise reeglitest ja võrguetiketist. Mäng Wild Web Wood (<http://www.wildwebwoods.org>) põhineb Euroopa Nõukogu internetikirjaoskuse käsiraamatul.

■ Lisaks täiendusõppe programmidele saavad õpetajad kasutada mitmeid erialase enesetäiendamise ressursse.

- Kõige olulisem ressurss on Valgevene Vabariigi haridusministeeriumi koduleht (<http://minedu.unibel.by>), mis sisaldab põhjalikku Valgevene Vabariigi internetiressursside kataloogi, riigi haridussüsteemi ametlikke teaberessursse ning Valgevene Vabariigi haridusministeeriumi haldusalas olevate meediasaitide loetelu.
- Valgevene Vabariigi riiklik teabeportaal (<http://www.belta.by>) on oluline riiklik teabeallikas, mis vahendab interneti ja digiteerimisega seotud õiguslast teavet. Portaal sisaldab Valgevene Vabariigi õigusaktide tekste, samuti õiguse ja digiteerimisega seotud õiguslikku, teaduslikku, praktilist, hariduslikku, teatme- ja muud materjali.
- Valgevene riiklik haridusportaal (<http://www.edu.by>) sisaldab õpetajatele, õpilastele ja lapsevanematele suunatud teavet hariduse eri aspektide kohta. Sealt saab infot õppetöö õigusliku aluse ning haridusasutuste ja meedia vastastikuste suhete kohta. Portaalil on avaldatud õpilaste klassiväliste tegevuste kavad, samuti laste ja noorte huvihariduse kavad. Veebisait sisaldab normdokumente, programme, juhendeid ja metodoloogilisi materjale. Riiklik haridusportaal sisaldab ka internetis suhtlemise, internetis õppimise (kaugõppe), nõu küsimise ja meediumifailide foorumeid, kus on avaldatud õpikute ja juhendite elektroonilisi versioone, mis aitavad õpetajatel, õpilastel ja lapsevanematel arendada meediat, internetist ja suhtlusvõrgustikest pärit teabe õigesti hindamise oskust.
- Laste ja noorukite jaoks loodud õiguslaste veebisaidi (<http://mir.pravo.by>) eesmärk on anda neile õiguslast teavet, vastata mõnedele „täiskasvanute“ küsimustele, anda raskes olukorras nõu, tutvustada Valgevene Vabariigi õigusakte ning riigi kodanike õigusi. Kogu veebisaidil olev teave on esitatud lõbusas ja kergesti mõistetavas vormis ning sisaldab ka mõningaid mänge. Lapsed ja noored saavad saidilt teavet ka internetiallikate ja suhtlusvõrgustike kasutamise kohta.
- Diplomijärgse hariduse akadeemia (<http://www.academy.edu.by>) sisaldab teavet haridusvaldkonna juhtide ja spetsialistide täiendus- ja ümberõppe kohta. Sellel tutvustatakse erinevaid teemasid ja õpetajakoolituse vorme. Sait sisaldab järgmisi teabeallikaid: normdokumendid, juhendid, metodoloogilised tööd, meediamaterjalid, multimeediaesitlused, filmid, videod, internetimaterjalid ja kaugõpperessursid. Saidil antakse teavet haridusvaldkonnas tehtava rahvusvahelise koostöö, sh Euroopa Nõukogu programmide ja projektide kohta.
- Lisaks eespool nimetatud saitidele ja kümnetele muudele kasulikele veebiresurssidele on ka teisi meediavorme, mis tegelevad aktiivselt inimõiguste, demokraatia, mitmekultuurilise hariduse ja sallivuse küsimustega. Nendel teemadel on tehtud telesaateid ja -reportaaze, mis toetavad noorte seas meediat ja suhtlusvõrgustikest pärit teabe objektiivse ja õige hindamise oskuste arendamist.
- Lisaks on õpetajatel juurdepääs mitmesugustele erialastele ajalehtedele, ajakirjadele ja raadiosaadetele, mille eesmärk on suurendada õpilaste ja õpetajate teadlikkust uuendustest ja algatustest, pakutavatest ressurssidest ning hariduse valdkonnas kohalikul ja rahvusvahelisel tasandil antud soovistest.

GRUUSIA

■ Sarnaselt Valgevene Vabariigiga ei piirdu Gruusia riigi roll üksnes õigusliku raamistiku kehtestamise ning õpetajate kohustuste ja saavutatavate eesmärkide kindlaksmääramisega.

■ Gruusia haridussüsteem püüab praeguse aja ülesannetega sammu pidada. See tähendab koolide ja õpetajate varustamist materjalide ja tehniliste võimalustega (koolide internetiühendus, kõigi algkooliõpetajate ja õpilaste varustamine süle- või personaalarvutitega jne) ning sobivate töövahenditega (trükised, koolitus, haridus, soovitusel jne).

■ Riik pakub õpetajatele lisaks olemasolevatele koolituskursustele ja aineõpetajate koolitustele ka tasuta info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) koolitust. Koolitusel saavad osaleda Gruusia avalik-õiguslike koolide õpetajad.

■ Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) koolituse eesmärk on:

- tõsta õpetajate kvalifikatsiooni ja parandada õpikeskkonda info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise abil;
- edendada koolides digitaalse kultuuri loomist, kasutades selleks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia koolitust saanud õpetajate oskusi, tagades neile nende potentsiaali, teadmiste ja oskuste praktikas realiseerimiseks järjepideva toetuse ning kaasates sellesse protsessi koolijuhate;
- tagada e-eeetika normide järgimine;
- arendada Grussia e-õppe ressursse ja soodustada nende kasutamist info- ja kommunikatsioonitehnoloogia lõimimiseks õppeprotsessi.

■ Koolitust pakutakse kahes variandis: üks algkooliõpetajatele ja teine põhikoolitaseme õpetajatele. Algkooliõpetajad osalevad individuaalses e-õppes. Selle käigus varustatakse kõik esimese klassi õpilased ja nende õpetajad personaalarvutitega, kuhu on paigaldatud spetsiaalsed õppemängud ja -programmid. Need õpetajad läbivad mitmeetapilise koolituse, mis tagab nende pideva erialase enesetäiendamise. Põhikooliõpetajate koolitus sisaldab diferentseeritud õpet, individuaalõpet ja projektipõhist õpet. Pärast koolituskursuste läbimist osalevad õpetajad juhendamisprotsessis, loovad e-ressursse, näidistunde, projekte ning tutvustavad neid kolleegidele.

■ Õpetajatele tasuta kursuste pakkumine kestab edasi, sest see avaldab soodsat mõju õpilaste tulemustele. Gruusias on umbes 60 000 õpetajat, kelle read täiendavad pidevalt koolituse läbinud ja kvalifikatsiooni omandanud uute õpetajatega.

■ Peale selle on riik käivitanud tasuta veebiraamatukogu (www.buki.ge) ning pakub õpilastele ja õpetajatele IKT-pädevuse arendamiseks ja õppeprotsessi täiustamiseks juhendvideoid: www.ict.tpd.c.gov.ge

■ Lisaks koolituskursuste korraldamisele varustab riik kõiki Gruusia avalik-õiguslike kooli õpetajatele mõeldud täiendavate erialaste materjalidega. Iga kooliraamatukogu saab vähemalt kaks õpetajate erialaseks enesetäiendamiseks kasutatavat publikatsiooni. Nende hulgas on ka kodaniku- ja inimõigushariduse juhendid. Pärast seda, kui kõik avalikud-õiguslikud koolid on saanud kodaniku- ja inimõigushariduse alaste publikatsioonide täiskomplekti, oleks kodaniku- ja inimõigushariduse programmi üldise rakendamise huvides soovitatav kavandada nende publikatsioonide põhjal õpetajatele koolituskursusi.

■ Väga oluline täiendava erialase teabe allikas õpetajatele ja teistele haridusprotsessis osalejatele on veebiajaleht „Mastsavlebeli“ (Õpetaja, www.mastsavlebeli.ge) koos seda täiendavate trükimaterjalidega. Veebiajaleht pakub iga päev õpetajatele, koolitõtjatele, lapsevanematele ja õpilastele selgete hariduslike eesmärkidega ressursse õppeprotsesside toetamiseks.

ENE FÖDERATSIOON

■ Sarnaselt teiste partnerriikidega paneb Vene Föderatsioon suurt rõhku õpetajate koolitamisele kooskõlas keskvalitsuse, regioonide ja omavalitsuste tasandil vastu võetud õigusaktidega.

■ Lisaks pööratakse suurt tähelepanu internetile kui vahendile, mida saab kasutada haridusressursside loomiseks ja erinevate ülesannete lahendamiseks. Vene Föderatsioon on loonud andmebaasi, mis pakub teavet akadeemiliste ja õppekavaväliste tegevuste kohta. Selle näiteks on

■ Mõned sellised kogumikud on näiteks järgmised:

- digitaalsete haridusressursside koondkogumik <http://school-collection.edu.ru> ;

- haridusressurssidele ligipääsu võimaldav ühtne aken <http://window.edu.ru>;
- Õpilastele mõeldud digitaalsete õppematerjalide koondkataloog www.indigos.ru. Sisaldab süsteemset testi õpilaste teadmiste ja oskuste hindamiseks. See arvutipõhine test võimaldab kontrollida õpilaste teadmisi või ettevalmistust lõpueksamiks. Mõned sellised ressursid võimaldavad ka õpetajatel soovitud teste koostada.

■ Testimissüsteemide näiteid:

- Yandex – ühtne riigieksam <http://ege.yandex.ru>;
- hindamissüsteem Infotest <http://infotest.by>;
- veebipõhiste haridustestide koondportaal <http://www.i-exam.ru>

■ Täiendavaid haridusvõimalusi pakuvad kirjastajate veebisaitidel avaldatud haridusmetodoloogilised publikatsioonid ja mitmesugused temaatilised internetiallikad. Kirjastajate ja meediaorganisatsioonide veebisaitide põhieesmärk on teavitada tarbijaid nende toodetud materjalide ilmumisest trükis või võrgus. See võib anda isikutele, õpetajatele ja õpilastele kasuliku teavet värskel haridusala ja metodoloogilise kirjanduse kohta. Lisaks võimaldavad mitmed kirjastajad oma materjale (või osa neist) tasuta kasutada. Näited:

- kirjastus Drofa (<http://www.drofa.ru>);
- kirjastus BINOM (<http://www.lbz.ru>);
- haridustarkvara looja 1C (<http://obr.1c.ru>);
- kirjastus September (<http://1сентября.рф>);
- tasuta populaarteaduslik ajakiri 3D-tehnoloogiate kohta (<http://mir-3d-world.w.pw>).

PROBLEEMID, RASKUSED, TULEMUSED

Nagu eespool esitatud teabest nähtub, on katseprojekti partnerriikidel olemas projekti eesmärkide saavutamiseks vajalik õiguslik alus ja regulatiivvahendid. Lisaks tegelevad riigid aktiivselt programmide elluviimise ja õpetajate täienduskoolituse kursuste korraldamisega.

■ Siiski näitavad projekti raames läbi viidud uuringute tulemused, et selgele õiguslikule regulatsioonile ja ulatuslikele täiendõppe programmidele vaatamata tuleb koolides teha veel palju tööd, et suurendada õpilaste ja õpetajate teadlikkust diskrimineerimise ja võrdõiguslikkusega seotud küsimustest ning arendada nende analüütilist mõtlemist. Samuti ilmneb tulemustest, et senistest tegevustest ja meetmetest sageli ei piisa ning nad suudavad probleemi tõsidust vaid õige pisut mõjutada, sest kõnealuste probleemide süvenemist ja levikut põhjustavad nii kohalikud kui ka ülemaailmsed protsessid.

■ Kirjeldatud olukorra taustal on õpetajad selleks töötajate rühmaks, kes vajavad pidevalt uuendatavaid töövahendeid, mis aitaksid poliitikat praktikasse üle kanda, suurendaksid nende teadlikkust tänapäeva probleemidest ja aitaksid neile kohaselt reageerida. Kavandatud täiendõppe tegevused peaksid andma õpetajatele oskuse probleemide lahendamise kohe ja konkreetselt sekkuda ning omandada piisavalt enesekindlust ja pädevust, et see muutuks nende igapäevase töö osaks.

■ Katseprojekti koolitused näitasid, et õpetajatel ei ole sageli täielikku ülevaadet probleemidest, millega kodaniku- ja inimõigusharidus peab tegelema seoses digitaalse teabe kuritarvitamisega. Näiteks projekti õppetund, mille eesmärk oli kindlaks teha internetis avaldatud vihakõnet ja leida vahendeid diskrimineerimise vältimiseks, näitas, et õpetajatel on suhteliselt ähmane ettekujutus vihakõne mõiste sisust ja selle tagajärgedest. Seda arvestades selgus projekti raames läbi viidud tegevuste ja koolituste tulemusena, et probleemipõhised õppematerjalid või tegevused võimaldavad nii õpetajatel kui ka õpilastel väga kiiresti vastavaid oskusi omandada.

■ Lisaks tuleks märkida, et õpilaste kaasamine õpetajate täiendõppe programmide koostamisse, katsetamisse ja hindamisse leidis väga head vastuvõttu: 90% projektis osalenud õpetajatest nimetas õpilaste kaasamist projekti ühe peamise tugevusena.